

State Department for Citizenship, Immigration and Registration of Individuals of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. avtoreferat. Kharkiv. 20. [in Ukrainian].

11. Bilous-Osin, T. I. (2021). Struktura administratyvno-pravovoho statusu hromadianyna. [The structure of the administrative and legal status of a citizen]. *Nauka ta suspilne zhyttia Ukrainy v epokhu hlobalnykh vyklykiv liudstva u tsyfrovu eru (z nahody 30-richchia proholoshennia nezalezhnosti Ukrainy ta 25-richchia pryiniattia Konstytutsii Ukrainy)*: u 2 t. : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 21 trav. 2021 r.). za zahalnoiu redaktsiieiu S. V. Kivalova. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka». T. 2. S. 25-29. [in Ukrainian].

12. Prudon, P. (1864). Voyna i mir: issledovanie o printsipe i sodержanii mezhdunarodnogo prava. [War and peace: a study on the principle and content of international law]. 245 [in Russian]

Стаття надійшла до редакції: 3.05.2021

УДК 351.745

Роїк Владислав Артурович,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ З ІНШИМИ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ МАСОВИМ ЗАВОРУШЕННЯМ І ПРОТИВОПРАВНИМ ДІЯМ, ЯКІ ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК

Стаття присвячена ролі у протидії масовим заворушенням Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції, який регулює публічну безпеку та контролює проведення мирних демонстрацій, зібрань, масових культурних і спортивних заходів, концертів і видовищ. Важливе завдання департаменту – тримати ситуацію під контролем, щоб масові заходи проходили мирно і безпечно для громадян. Для досягнення цього, поліцейські повинні виявляти і затримувати правопорушників, вилучати в них заборонену літературу, знищувати радянську, російську і нацистську символіку, плакати що місять закликати до повалення державної влади, а також здійснювати вилучення вибухових та отруйних речовин, недопущення застосування холодної та вогнепальної зброї проти мирних громадян з боку агресивних підбурювачів і криміналітету, який закликає до беззаконня та анархії.

Встановлено, що взаємодія між правоохоронними органами дозволяє швидше розслідувати злочини та правопорушення, притягати винних до відповідальності. Варто відмітити, що під час масових заворушень скоординовані дії підрозділів Національної поліції України (Служба безпеки України, Кримінальна поліція, Кіберполіція, Патрульна поліція, слідчі управління, Поліція охорони, патрульна служба поліції особливого призначення, спецпідрозділи КОРД і ППОП ГУНП), а також Національної гвардії України та інших спецпідрозділів дозволяють уникнути неконтрольованих агресивних дій натовпу, підпалів і погромів.

Доведено, що співпраця Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції щодо запобігання масовим заворушенням і противоправним діям, які посягають на громадський порядок, сприятиме повною мірою реалізації правоохоронних функцій, щодо публічної безпеки, відкриває широкі можливості для виховання правової культури громадян.

Запропоновано авторське визначення поняття «взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції» - як скоординована добровільна співпраця між незалежними правоохоронними структурами щодо розкриття, припинення, попередження, профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень у сфері захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Встановлено, що взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції з іншими правоохоронними органами (Служба безпеки України, Кримінальна поліція, Кіберполіція, Патрульна поліція, слідчі управління, Поліція охорони, патрульна служба поліції особливого призначення, спецпідрозділи КОРД і ППОП ГУНП), є необхідною і доцільною, оскільки забезпечуватиме більш ефективну протидію масовим заворушенням, реалізовуватиме публічну безпеку та контроль проведення мирних демонстрацій, зібрань, масових культурних і спортивних заходів, концертів і видовищ.

Виділено і охарактеризовано основні форми взаємодії Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції України щодо запобігання масовим заворушенням і противоправним діям, які посягають на громадський порядок: адміністративно-управлінська; слідча та оперативно-розшукова; профілактична; форма забезпечення громадського порядку і безпеки.

Перспективами подальших розвідок може стати вивчення адміністративно-правових аспектів удосконалення діяльності департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції з протидії масовим заворушенням.

Ключові слова: Департамент захисту інтересів суспільства і держави, масові заворушення, взаємодія, Національна поліція, громадський порядок та безпека, права.

Royik V. INTERACTION OF THE DEPARTMENT OF PROTECTION OF INTERESTS OF SOCIETY AND STATE WITH OTHER STRUCTURAL SUBDIVISIONS OF THE NATIONAL POLICE ON THE PREVENTION OF

MASS DISTURBANCES AND ANTI-RATIONAL ACTIONS THAT ENCROACH PUBLIC ORDER

The article is devoted to the role of the National Police in protecting mass riots of the Department of Public and State Protection, which regulates public safety and controls peaceful demonstrations, gatherings, mass cultural and sporting events, concerts and spectacles. An important task of the department is to keep the situation under control so that mass events take place peacefully and safely for citizens. To achieve this, police must identify and detain offenders, seize illicit literature, destroy Soviet, Russian, and Nazi symbols, cry out posters calling for the overthrow of government, and seize explosives and poisons, and prevent the use of cold steel and firearms. civilians by aggressive instigators and criminality that calls for lawlessness and anarchy.

It is established that the interaction between law enforcement agencies allows to investigate crimes and offenses faster, to bring the perpetrators to justice. It should be noted that during the riots coordinated actions of the National Police of Ukraine (Security Service of Ukraine, Criminal Police, Cyberpolice, Patrol Police, Investigative Offices, Security Police, Special Police Patrol Service, special units KORD and POP GUNP), as well as the National Ukraine and other special forces avoid uncontrolled aggressive actions of the crowd, arson and pogroms.

It is proved that the cooperation of the Department of Public and State Interests with other structural units of the National Police to prevent riots and illegal actions that encroach on public order will promote the full implementation of law enforcement functions, public safety, opens wide opportunities for educating legal culture.

The author's definition of the concept "interaction of the Department of Public and State Protection with other structural units of the National Police" is proposed - as a coordinated voluntary cooperation between independent law enforcement agencies to detect, stop, prevent, prevent administrative and criminal offenses in the field of protection of rights, freedoms and legitimate interests. and legal entities.

It is established that the interaction of the Department of Public and State Protection of the National Police with other law enforcement agencies (Security Service of Ukraine, Criminal Police, Cyberpolice, Patrol Police, Investigative Offices, Security Police, Special Police Patrol Service, special units KORD and POP GUNP) is necessary and expedient, as it will provide more effective counteraction to mass riots, implement public safety and control of peaceful demonstrations, gatherings, mass cultural and sports events, concerts and spectacles.

The main forms of interaction of the Department of Protection of Interests of Society and the State with other structural subdivisions of the National Police of Ukraine on prevention of mass riots and illegal actions that encroach on public order are identified and characterized: administrative and managerial; investigative and operational-search; preventive; form of public order and security.

Prospects for further investigations may include studying the administrative and legal aspects of improving the activities of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State of the National Police in Combating Mass Riots.

Key words: Department for the Protection of the Interests of Society and the State, Mass Riots, Interaction, National Police, Public Order and Security, Rights.

Постановка проблеми. Розширення процесів європейської інтеграції України зумовлює активне прийняття гуманістичних та демократичних цінностей світової цивілізації, де пріоритетну роль відіграє суспільство, висувають перед правоохоронними органами нові вимоги щодо співпраці в контексті зміцнення законності в боротьбі з правопорушеннями. Конструктивна взаємодія усіх державних правоохоронних органів є важливим підґрунтям для розвитку демократичного суспільства, реалізації верховенства права, свободи та рівності, забезпечення правопорядку в цілому і профілактики правопорушень.

У контексті демократичного розвитку України, через прояви свободи слова, думок і дій, виникли нові форми соціально-політичної активності людей (мітинги, протести, зібрання, флеш-моби, вуличні пікети органів влади, демонстрації), метою яких є відстоювання прав і свободи. Проте, незважаючи на всю важливість цих політичних прав, закріплені в Конституції України положення про свободу масових мирних зібрань досі належним чином не конкретизовані у правовому полі, оскільки нерідко порушуються, що призводить до масових соціальних вибухів – заворушень, «майданів». Постає питання – як діяти національній поліції під час масових заворушень?

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми взаємодії державних правоохоронних органів у протидії злочинності та правопорушенням вивчали такі науковці, як: М.І.Бажанов, В.В.Василевич, В. В. Голіна, І. В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, М. Й. Коржанський, М. І. Мельник, В.О.Навроцький, В.М.Попович, Є. Л. Стрельцов, В. О. Туляков, В. І. Шакун та інші.

Відносини взаємодії громадськості з державними правоохоронними органами розглядалися в роботах науковців: Д. Заброди, М. Камлика, М. Мельника, О. Прохоренка, О. Литвак, А. Михайленко, М. Стефанчук, В. Шуба та інших.

Проте, взаємодія державних правоохоронних органів у протидії злочинності та правопорушенням під час організованих масових заходів залишається поза увагою науковців, що вимагає подальших пошуків.

Мета статті – охарактеризувати порядок взаємодії департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами національної поліції щодо запобігання масовим заворушенням і протиправним діям, які посягають на громадський порядок залишається поза увагою науковців, що вимагає подальших пошуків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, закріплене в статті 39 Конституції України [4], є однією з конституційних гарантій права громадянина на свободу свого світогляду і віросповідання, думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір, права на вільний розвиток своєї особистості тощо. При здійсненні цих прав і

свобод не повинно бути посягань на права і свободи, честь і гідність інших людей [6, с. 70].

Проте, вимоги стосовно порядку планування та проведення мирних масових зібрань, документів які регламентують процедуру організації їх проведення, відомості про учасників, а також строків завідомого інформування про це органів місцевого самоврядування, на даний час законом досі не врегульовано.

Втім, деякі аспекти щодо організації та проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій врегульовано статтями 182, 183 Кодексу адміністративного судочинства України [3]. Цими статтями визначено особливості провадження у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання та про усунення обмежень у реалізації права на мирні зібрання.

Проте, під час масових зібрань може виникнути реальна небезпека заворушень чи злочинів, що супроводжуватимуться підпалами, погромами, становити загрозу життю і здоров'ю населення. Нажаль, в Україні такі явища мають частий і неконтрольований характер. У такому випадку, підрозділи національної поліції зобов'язані забезпечити належний порядок та безпеку громадян, а в окремих випадках, якщо масові заходи переростають в агресивні заворушення, підбурюваних криміналітетом – здійснити розгін учасників демонстрації із затриманням порушників.

На думку, О. М. Шмакова та О. В. Лавніченко, заворушення – це вияв протесту невизначеною кількістю людей (організованим угрупованням людей) на обширній території, дії певних організованих угруповань людей, які можуть характеризуватися створенням натовпу, а також без нього та спрямуванням дій на вияв протесту шляхом проведення демонстрацій, мітингів, маніфестацій, пікетувань, страйків [14, с. 29].

Таким чином, «масові заворушення» носять характер всеохоплюючий (беруть активну участь всі верстви населення), широкомасштабний, такий, що виходить з під контролю правоохоронних органів і може набути стихійного характеру.

С. І. Братков наголошує, що масові заходи, як соціальні явища, створюють особливу обстановку на тій території, де вони проводяться. Цій обстановці властиві свої специфічні ознаки:

- в деякій мірі порушується звичайний ритм життя району, міста або країни в цілому;
- масові заходи проводяться, як правило, на обмеженій території і за участю великої кількості людей;
- можливість швидкоплинної зміни оперативної обстановки;
- в даній обстановці стихійно формуються певні поза колективні угруповання, які здійснюють вплив на стан публічної безпеки та порядку;
- під час проведення масових заходів можуть виникнути групові порушення громадського порядку, масові заворушення, бійки, пожежі та інші непередбачені обставини, тобто виникає загроза публічній безпеці та порядку, а також здоров'ю та життю громадян;
- не виключена можливість заподіяння збитків підприємствам, установам і організаціям, а також особистим та майновим інтересам громадян;
- утворюються сприятливі умови для активізації злочинних елементів [1].

Важливу роль у протидії масовим заворушенням відіграє Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції, який регулює публічну безпеку та контролює проведення мирних демонстрацій, зібрань, масових культурних і спортивних заходів, концертів і видовищ. У цьому випадку, важливе завдання – тримати ситуацію під контролем, щоб масові заходи проходили мирно і безпечно для громадян. Для досягнення цього, поліцейські повинні виявляти і затримувати правопорушників, вилучати в них заборонену літературу, знищувати радянську, російську і нацистську символіку, плакати що містять заклики до повалення державної влади, а також здійснювати вилучення вибухових та отруйних речовин, недопущення застосування холодної та вогнепальної зброї проти мирних громадян з боку агресивних підбурювачів і криміналітету, який закликає до беззаконня та анархії.

Проте, на жаль, Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції має досить обмежені визначені законодавством можливості і комплектності щодо контролювання безпеки громадян та охорони державних установ під час проведення масованих зібрань і мітингів, через те, що ці повноваження закріплені за іншими правоохоронними структурами, наприклад: патрульна поліція, Служба безпеки України, Національна Гвардія України тощо.

У цьому випадку, доцільним є налагодження взаємодії Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами національної поліції щодо запобігання масовим заворушенням і протиправним діям, які посягають на громадський порядок.

Словник тлумачної української мови дає визначення поняттю «взаємодія» як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [11].

Науковець В. О. Малюткін акцентує увагу тому, що філософській категорії «взаємодія» властива наявність: а) таких відносин (зв'язків), які дають змогу об'єктам впливати одне на одного; б) власне впливу, у результаті якого відбуваються взаємні трансформації суб'єктів, що взаємодіють [5, с. 40].

В. М. Плішкін аналізуючи визначення взаємодії, які використовуються в теорії та практиці управління органами внутрішніх справ, виділити такі його ознаки:

- взаємодія – це діяльність;

- наявність декількох (не менш двох) суб'єктів взаємодії;
- погодженість заходів за метою, місцем, часом, методами;
- спрямованість функціонування взаємодіючих суб'єктів;
- наявність нормативної (правової) бази взаємодії;
- становище, яке обіймають суб'єкти взаємодії в ієрархії системи;
- зміст завдань, які виконуються суб'єктами взаємодії;
- спільна діяльність [7].

Отже, можна стверджувати, що «взаємодія» - це взаємний вплив суб'єктів правовідносин, в результаті чого відбуваються трансформація кожного з них як реакція на певні дії одне одного.

Статтею 18 Закону України від 22 березня 2012 року № 4616-VI «Про охоронну діяльність» визначено, що суб'єкти охоронної діяльності та правоохоронні органи можуть спільно організовувати взаємодію і надавати взаємодопомогу у діяльності, яка спрямована на попередження, припинення і розкриття кримінальних правопорушень та забезпечення охорони громадського порядку [10].

Така взаємодія між правоохоронними органами дозволяє швидше розслідувати злочини та правопорушення, притягати винних до відповідальності. Варто відмітити, що під час масових заворушень скоординовані дії підрозділів Національної поліції України (Служба безпеки України, Кримінальна поліція, Кіберполіція, Патрульна поліція, слідчі управління, Поліція охорони, патрульна служба поліції особливого призначення, спецпідрозділи КОРД і ППОП ГУНП), а також Національної гвардії України та інших спецпідрозділів дозволяють уникнути неконтрольованих агресивних дій натовпу, підпалів і погромів.

Суб'єкти охоронної діяльності організовують взаємодію з правоохоронними органами у формі:

- 1) проведення спільних нарад, консультацій;
- 2) обміну інформацією з питань попередження та припинення правопорушень;
- 3) інших не заборонених законодавством заходів за умови, що не порушуються права та обов'язки

суб'єктів господарювання і здійснення таких заходів належить до компетенції відповідного правоохоронного органу [10].

Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 894 визначає «Порядок організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень» [8].

Згідно чинного законодавства Національна Поліція України взаємодіє з:

- органами державної влади та органами місцевого самоврядування (Стаття 5);
- населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб (Стаття 11);
- органом регулювання у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра заходів з метою встановлення та притягнення до відповідальності власників радіобладнання будь-якого призначення, експлуатація якого заборонена в Україні або яке експлуатується без визначеного законодавством радіочастотного присвоєння, припинення порушень законодавства у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, у порядку взаємодії, який затверджується спільними нормативно-правовими актами (Стаття 23);
- Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями (Стаття 23);
- керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування (Стаття 88);
- громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань (Стаття 89);
- іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями (Стаття 25) [9].

Цікавий і актуальний висновок наводить О. Я. Черепненко, про те, що питання організації взаємодії силових структур, правоохоронних органів, органів влади, громадських формувань при проведенні спеціальних операцій по ліквідації масових заворушень, потребують подальшого вдосконалення за наступними напрямками:

- чітка централізація управління силами і засобами, особливо тимчасово доданими, шляхом підпорядкування єдиному органу управління на період підготовки і проведення заходів по ліквідації масових заворушень;
- удосконалення сумісного планування заходів всіх зацікавлених відомств, силових структур, населення в ході надзвичайних ситуацій;
- удосконалення системи управління силами і засобами в ході спільних навчань, тренувань, вивчення наявного досвіду, розбору проведених раніше операцій по попередженню і припиненню групових порушень громадського порядку;

– пошуки шляхів удосконалення взаємодії з громадськими організаціями [12, с. 961].

На наше переконання, співпраця Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції щодо запобігання масовим заворушенням і протиправним діям, які посягають на громадський порядок, сприятиме повною мірою реалізації правоохоронних функцій, щодо публічної безпеки, відкриває широкі можливості для виховання правової культури громадян.

Таким чином, можна запропонувати авторське визначення поняттю «Взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції» - як скоординована добровільна співпраця між незалежними правоохоронними структурами щодо розкриття, припинення, попередження, профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень у сфері захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Зауважимо, що взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції має базуватися на принципах: добровільності участі, договірних засадах, цілеспрямованості, рівності повноважень, невтручання в методи роботи одне одного, спільної координації роботи при розкритті злочинів і припиненні правопорушень.

За результатами проведеного дослідження діяльності правоохоронної системи України, можна виділити основні форми взаємодії Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції щодо запобігання масовим заворушенням і протиправним діям, які посягають на громадський порядок:

1) Адміністративно-управлінська форма, передбачає:

- проведення спільних засідань керівників підрозділів, начальників відділів, департаментів, проведення оперативних нарад керівників структурних підрозділів з метою розгляду найбільш актуальних проблем правоохоронної діяльності, методів протидії масовим заворушенням, прийняття рішень щодо розробки програм, дій і методів боротьби із злочинністю в складі масових зборів;

- розробка, погодження і затвердження спільних планів, програм, оперативних дій і методів боротьби із злочинністю в складі масових зборів;

- створення спільних скоординованих робочих груп з числа представників незалежних правоохоронних органів для детального вивчення окремих проблем правоохоронної діяльності в регіонах;

- підготовка та ухвалення спільних адміністративних актів: наказів, розпоряджень, інструкцій, положень, договорів про співпрацю.

2) Слідча та оперативно-розшукова форма, передбачає:

- спільні оперативно-тактичні дії працівників різних правоохоронних структур щодо виявлення, припинення, розкриття та розслідування правопорушень у складі натовпу;

- спільне формування доказової бази, взаємний обмін фактами при розслідуванні правопорушень, проведення актів дізнання або розслідування тих злочинів, які згідно законом покладено на той орган, якому про це повідомляється. Розгін демонстрацій, якщо вони виходять з під контролю і є реальна загроза громадській безпеці. Затримання осіб, опитування свідків, охорона місця події та зберігання слідів злочину до прибуття працівників іншого правоохоронного органу.

- створення, об'єднаних слідчо-оперативних груп з числа працівників взаємодіючих правоохоронних органів для здійснення, у межах визначеної законодавством компетенції, заходів по виявленню, розкриттю та розслідуванню особливо небезпечних злочинів;

- ліквідація організованих злочинних угруповань та незаконних воєнізованих формувань; припинення діяльності заборонених політичних партій, релігій, сект, небезпечних соціальних рухів – існування яких загрожує національній безпеці та територіальній цілісності України;

- залучення, за взаємним погодженням, працівників органів внутрішніх справ, Служби безпеки, митних та інших органів як фахівців для участі у викритті злочинних груп, розслідуванні проявів організованої злочинності, проведенні криміналістичних експертиз і досліджень, для дачі консультацій. Визначення таких працівників у підрозділах, встановлення порядку їх використання та спеціалізації;

3) Профілактична форма, передбачає:

- провадження спільних контрольно-наглядових заходів, перевірок на предмет законності діяльності підозрілих осіб та груп;

- проведення індивідуальної профілактичної роботи, роз'яснення, попередження, дій щодо запобігання найбільш поширеним видам правопорушень серед громадськості;

- користування службовою інформацією, що міститься в централізованих, обласних та інших банках даних оперативно-розшукового, оперативно-довідкового призначення, а також взаємний, своєчасний і достовірний обмін даними, документами та інформацією між правоохоронними органами, якщо безпосередня боротьба з окремими видами правопорушень віднесена до компетенції іншого правоохоронного органу.

4) Форма забезпечення громадського порядку і безпеки, передбачає:

- спільне патрулювання нарядів поліції з військовослужбовцями Національної гвардії України та членами інших силових структур на вулицях, дорогах, площах, в парках, скверах і вокзалах, дитячих закладів та інших громадських місцях де є необхідність режиму посиленої безпеки;
- нагляд за мітингувальниками, зібраннями, демонстраціями та іншими громадськими зібраннями. вжиття заходів для забезпечення громадського порядку і безпеки під час проведення масових політичних, громадських і спортивних заходів
- фіксація правопорушень та затримання осіб, які підбурюють натовп до агресивних дій, а також розгін демонстрацій у випадках групових порушень громадського порядку та масових безпорядків.
- реалізація спільних заходів по забезпеченню належного рівня безпеки та підтримки громадського порядку в місцях розташування будинків Верховної Ради України, адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств, судів, прокуратур, органів місцевого самоврядування, дипломатичних та консульських представництв, об'єктів критичної інфраструктури;
- реалізація спільних заходів по забезпеченню належного рівня безпеки та охорони військових частин, поліцейських управлінь, підрозділів національної гвардії, митниць, а також складів з військовою та спецтехнікою, амуніцією, боєприпасами, вибуховими та отруйними речовинами.

Таким чином, зазначені напрямки співпраці Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції дозволять досягнути: прискорити виявлення і затримання порушників, припинити антидержавну пропаганду, расову та релігійну дискримінацію; швидко і скоординовано діяти за нестандартних умов розвитку ситуації; вилучати у мітингувальників заборонену літературу, знищувати радянську, російську і нацистську символіку, плакати що містять заклики до повалення державної влади; здійснювати вилучення вибухових та отруйних речовин, холодної та вогнепальної зброї, покращенню показників розкриття злочинів і адміністративних правопорушень.

Обов'язковим елементом публічного порядку є засоби регулювання суспільних відносин, які складають зміст публічного порядку: правові, а також інші соціальні норми – норми моралі, звичаї, релігійні норми, правила громадянського співжиття. За їх допомогою встановлюються права та обов'язки учасників суспільних відносин, визначаються заборони на вчинення певних дій, а також можливість і порядок застосування санкцій. Крім того, за допомогою засобів регулювання формуються відповідні установи, покликані забезпечувати безперешкодну реалізацію суспільних відносин, що склалися, а також визначаються їх компетенція, сфера впливу [6, с. 10].

Проте, слід відзначити на необхідності гуманного підходу працівників правоохоронних органів та Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції щодо розгону і силового припинення масових заходів, якщо вони набувають загрозливого характеру.

На цьому наголошують М. Л. Грібов і О. О. Пустовий: першим і найважливішим елементом протидії масовим заворушенням, який мінімізує їхні шкідливі наслідки, є запобігання цьому виду кримінально каранних діянь. Очевидно, що найефективнішим засобом такого запобігання є загальносоціальна профілактика, до складових якої належать: вагомі результати в протидії корупції; підвищення рівня реальних доходів населення; посилення соціального захисту, утвердження верховенства права. Такі елементи спроможні зняти соціальне напруження, зробити малоефективними дії замовників та організаторів масових заворушень [2, с. 233].

Рекомендується також, поліцейським проводити документування дій організаторів й активних учасників масових заворушень, а також вживати заходів для їх встановлення (розпізнання особи) шляхом проведення за ними прихованого спостереження в громадських місцях з використанням фотографування, відеозапису та спеціальних технічних засобів для контролю за їх діями і намірами.

В умовах сьогодення, на думку С.С. Чернявського, М.Л. Грібова, А.С. Корзуна – об'єктивною необхідністю є прийняття спеціального закону України, що унормував би питання реалізації громадянами права на свободу мирних зібрань з детальною регламентацією процедури підготовки та проведення масових заходів, меж можливих дій їх організаторів та учасників, а також порядок дій та повноваження посадових осіб органів влади щодо сприяння громадянам у реалізації їхнього законного права та забезпечення дотримання правопорядку. Такий нормативний акт став би запобіжником для непередбачуваного розвитку подій під час масових заходів [13, с. 21].

Отже, взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції з іншими правоохоронними органами (Служба безпеки України, Кримінальна поліція, Кіберполіція, Патрульна поліція, слідчі управління, Поліція охорони, патрульна служба поліції особливого призначення, спецпідрозділи КОРД і ППОП ГУНП), є необхідною і доцільною, оскільки забезпечуватиме більш ефективну протидію масовим заворушенням, реалізовуватиме публічну безпеку та контроль проведення мирних демонстрацій, зібрань, масових культурних і спортивних заходів, концертів і видовищ.

Висновки. Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції має здійснювати попередження і протидію масовим заворушенням якщо вони набувають агресивного характеру. Це завдання треба розв'язати за допомогою оперативно-тактичних дій з використанням спецзасобів, насамперед на стадії зародження конфлікту, для того, щоб зберегти життя, здоров'я, майно громадян і не допустити неконтрольованої ситуації.

Встановлено, що взаємодія Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими

структурними підрозділами Національної поліції» - скоординована добровільна співпраця між незалежними правоохоронними структурами щодо розкриття, припинення, попередження, профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень у сфері захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Виділено основні форми взаємодії Департаменту захисту інтересів суспільства і держави з іншими структурними підрозділами Національної поліції України щодо запобігання масовим заворушенням і протиправним діям, які посягають на громадський порядок: адміністративно-управлінська; слідча та оперативно-розшукова; профілактична; форма забезпечення громадського порядку і безпеки.

Перспективами подальших розвідок може стати вивчення адміністративно-правових аспектів удосконалення діяльності Департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції з протидії масовим заворушенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Братков С. І. Поняття та види масових заходів, правова основа їх проведення. *Правоохоронна діяльність: конституційні та адміністративно-правові аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 жовтня 2013 р.)*. Львів : ЛьвДУВС, 2013. С. 26-29.

2. Грібов М.Л., Пустовий О.О. Заходи оперативних підрозділів з протидії масовим заворушенням. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (14). С. 231–246.

3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

5. Малюткин В. А. Организация взаимодействия подразделений органов внутренних дел в осуществлении профилактики преступлений. Лекция № 13 / под ред. Г. А. Аванесова. Москва. : РИО МВД СССР, 1976. 447 с.

6. Организация охраны публичного порядка : навчальний посібник / Андреев Д.В., Братель С.Г., Ваньчик Ю.А., Золотарьова Н.І., Кобзар К.П., Корж С.М., Костюк В.Л., Кудря В.О., Мотиль В.І., Радзівон С.М., Саковський А.А., Федоровська Н.В. / за ред. Кулікова В.А. Київ : ФОП Маслаков, 2019. 164 с.

7. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за заг. ред. к.ю.н. Ю.Ф. Кравченка. Київ : НАВСУ, 1999. 702 с.

8. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень : Постанова Кабінету міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 894. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2021-п#Text>

9. Про Національну Поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

10. Про охоронну діяльність : Закон України від 03 липня 2020 р. № 4616-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17#Text>

11. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980. 789 с.

12. Черепенко О. Я. Взаємодія підрозділів ОВС з іншими силовими структурами, державними та громадськими організаціями при ліквідації масових заворушень. *Форум права*. 2011. № 2. С. 957–962. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_157.

13. Чернявський С. С., Грібов М. Л., Корзун А. С. Використання в Україні зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 8-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2021_1_3

14. Шмаков О. М., Лавніченко О. В. Повноваження суб'єктів сфери безпеки України з припинення масових заворушень. *Честь і закон*. 2016. № 4 (59). С. 26-33.

REFERENCES:

1. Bratkov, S. I. (2013). Poniattia ta vydy masovykh zakhodiv, pravova osnova yikh provedennia [Measures of operational units to counter mass riots]. *Pravookhoronna diialnist: konstytutsiini ta administratyvno-pravovi aspekty : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (25 zhovtnia 2013 r.)*. Lviv : LvDUVS. P. 26-29.

2. Hribov, M.L., Pustovyi, O.O. (2017). Zakhody operatyvnykh pidrozdiliv z protydii masovym zavorushenniam [Measures of operational units to counter mass riots]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 2 (14). P. 231–246.

3. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. vid 6 lypnia 2005 roku № 2747-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2005, № 35-36, № 37, st. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

4. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
5. Maliutkyn, V. A. (1976). Orhanyzatsiia vzaymodeistviia podrazdeleni orhanov vnutrennykh del v osushchestvleni profylaktyky prestupleni [The organization of interaction of divisions of law-enforcement bodies in implementation of crime prevention]. Lektsiia № 13 / pod red. H. A. Avanesova. Moskva. : RYO MVD SSSR. 447 p.
6. Orhanizatsiia okhorony publichnoho poriadku. (2019) [The organization of public order] : navchalnyi posibnyk / Andreiev D.V., Bratel S.H., Vanchyk Yu.A., Zolotarova N.I., Kobzar K.P., Korzh Ye.M., Kostyuk V.L., Kudria V.O., Motyl V.I., Radzivon S.M., Sakovskiy A.A., Fedorovska N.V. / za red. Kulikova V.A. Kyiv : FOP Maslakov. 164 p.
7. Plishkin, V. M. (1999). Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav [Theory of management of internal affairs] : pidruchnyk / za zah. red. k.yu.n. Yu. F. Kravchenka. Kyiv : NAVSU. 702 p.
8. Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii diialnosti ta vzaiemodii Natsionalnoi hvardii z upovnovazhenymy orhanamy derzhavnoi vlady ta orhanamy mistsevoho samovriaduvannia z prypynennia masovykh zavorushen [On approval of the Procedure for organizing the activities and interaction of the National Guard with authorized state authorities and local governments to stop mass riots] : Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 20 serpnia 2021 r. № 894. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2021-p#Text>
9. Pro Natsionalnu Politsiiu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 roku № 580-VIII / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
10. Pro okhoronnu diialnist [On security activities] : Zakon Ukrainy vid 03 lypnia 2020 r. № 4616-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17#Text>
11. Slovnyk ukrainskoi movy. (1981) [Dictionary of the Ukrainian language] : v 11 tt. / AN URSSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. Kyiv : *Naukova dumka*, 1970-1980. 789 p.
12. Cherepenko, O. Ya. (2011). Vzaiemodiiia pidrozdiliv OVS z inshymy sylovymy strukturamy, derzhavnymy ta hromadskymy orhanizatsiiami pry likvidatsii masovykh zavorushen [Interaction of police units with other law enforcement agencies, state and public organizations in the elimination of riots]. *Forum prava*. № 2. P. 957–962. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_157.
13. Cherniavskiy, S. S., Hribov, M. L., Korzun, A. S. (2021). Vykorystannia v Ukraini zarubizhnoho dosvidu protydii masovym zavorushenniam [Use in Ukraine of foreign experience in counteracting mass riots]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 1. P. 8-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknus_2021_1_3
14. Shmakov, O. M., Lavnichenko, O. V. (2016). Povnovazhennia subiektiv sfery bezpeky Ukrainy z prypynennia masovykh zavorushen [Powers of the security sector of Ukraine to stop mass riots]. *Chest i zakon*. № 4 (59). P. 26-33.

Стаття надійшла до редакції: 4.05.2021

УДК 351.74

Томіліна Ірина Петрівна,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ЯК ВИД ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Наукову статтю присвячено визначенню поняття та змісту адміністративного нагляду Національної поліції України, як превентивної діяльності, виділення його елементів. З метою реалізації поставленого завдання проаналізовано публікації науковців-адміністративістів, які здійснювали досліджували окресленої проблеми. Прідиляється увага аналізу норми чинних законодавчих актів, які направлено на регулювання наглядової діяльності Національної поліції. За результатами дослідження сформовано поняття адміністративного нагляду, як виду превентивної діяльності Національної поліції та виділено його елементи, що визначають умови її реалізації.

Ключові слова: адміністративний нагляд, Національна поліція, превентивна діяльність, наглядова діяльність, правомірна поведінка.

Tomilina I. ADMINISTRATIVE SUPERVISION AS A KIND OF PREVENTIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE

The scientific article is devoted to the definition of the concept and content of administrative supervision of the National Police of Ukraine as a preventive activity, the selection of its elements. In order to implement this task, the publications